

Je blijft er van schrikken

Voor mij was het een van de eerste dingen die ik leerde op de universiteit: zoeken in bibliotheken. Er was een vak aan gewijd, je moest er literatuur over lezen en onder begeleiding van een docent werd je op een dag losgelaten in een universiteitsbibliotheek.

Tegenwoordig is internet de belangrijkste bron van informatie. Studenten krijgen wel te horen dat ze ook gebruik moeten blijven maken van boeken en tijdschriften in bibliotheken, maar in de praktijk beginnen ze altijd te zoeken op internet.

Maar leren studenten van meet af aan hoe ze geavanceerd kunnen zoeken op internet? Met behulp van filters en zoekoperatoren, in databanken en op het vrije web? Ruim een jaar geleden was ik aanwezig bij de lancering van de website *Early Dutch Books Online* – een collectie van ruim 11.000 gedigitaliseerde boeken uit de periode 1781-1800. Tijdens een klein symposium presenteerden diverse promovendi en hoog-

leraren hun onderzoek. Bij herhaling zeiden zij: jammer genoeg kunnen we dit soort dingen nog niet onderzoeken. Het ging daarbij om historisch letterkundige kwesties.

Ik schrok daarvan. Hoogleraren en promovendi – dan heb je het toch over de frontlinie van de wetenschap. Veel van wat volgens hen nog niet te onderzoeken was op internet, was dat wel degelijk – en al járen.

Naar aanleiding van dat symposium heb ik een gidsje geschreven dat aanvankelijk *Eerste Hulp Bij*

e-Onderzoek heette en inmiddels *Slimmer zoeken op internet*. Er zijn het afgelopen jaar 80.000 exemplaren van verspreid, vooral bij universiteiten, hogescholen en onder journalisten. Ook ben ik workshops gaan geven over geavanceerd zoeken op internet, voor dezelfde doelgroep.

Sinds die workshops weet ik: het is nog veel erger dan ik dacht. Uit een onderzoek van Google bleek enkele jaren geleden dat driekwart van de docenten op middelbare scholen en de helft van de universitaire docenten de toetscombinatie *ctrl / cmd + f* niet kent. Als ze iets hebben gezocht op internet en ze zien het niet meteen op een website staan, dan lezen ze hele pagina's door. Terwijl je met de toetscombinatie *ctrl / cmd + f* snel kunt zien waar iets staat en hoe vaak het op een webpagina voorkomt.

Toen ik over dat onderzoek van Google las, dacht ik: dat lijkt mij zwaar overdreven. Misschien geldt dit voor de VS, maar toch zeker niet voor gidsland Nederland.

Inmiddels weet ik beter. Aanvankelijk vertelde ik in workshops een beetje lacherig over die toetscombinatie ('ik durf er bijna niet over te beginnen'), omdat het tot de absolute basiskennis hoort. Maar tientallen toehoorders – studenten, hoogleraren, promovendi, zelfs journalisten – bleken er nooit van te hebben gehoord. Laat staan van meer geavanceerde zoektrucs.

Je moet er niet aan denken hoeveel tijd mensen verspillen met ongericht, ongestructureerd en kritiekloos zoeken op internet. Volgens een recent rapport van de Universiteit Twente (getiteld *Ctrl Alt Delete*) verdoen Nederlanders

op internet gemiddeld vijf procent van hun werktijd – een schade-post van 19 miljard euro. Ik vermoed dat dit percentage in werkelijkheid nog veel hoger ligt.

Wat mij het meest verbaast is dat het onderwijs zo traag reageert op deze feiten. Op een groep van twintig vierdejaarsstudenten voor wie ik onlangs een workshop gaf, waren er welgeteld drie die meer wisten over slimmer zoeken – vooral omdat ze zelf websites bouwden. De anderen waren bijna klaar met hun studie, maar ze hadden er totaal geen kaas van gegeten.

Jonge, slimme mensen – maar ze hadden geen idee hoe ze belangrijkste hedendaagse bron van informatie optimaal konden gebruiken.

Ik blijf er van schrikken.

Ewoud Sanders

Taalhistoricus en journalist. Sanders is vaste medewerker van onder meer NRC Handelsblad en Onze Taal.